

T.B.Həsənova
i.f.d., b.m., Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti PHŞ
ORCID 0000-0001-8382-3675
turkan.hasanova@azmiu.edu.az
R.R.Əkbərli
magistrant, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti PHŞ
ekberov.revann@gmail.com
ORCID 0009-0009-0085-2549

Məqalə redaksiyaya daxil olub 15.11.2025

The article was received by editorial board on 15.11.2025

Статья принята к печати 15.11.2025

TƏŞKİLATLARIN STRATEJİ İDARƏ EDİLMƏSİNDƏ KONSALTING XİDMƏTLƏRİNİN ROLU VƏ SƏMƏRƏLİLİYİNİN ARTIRILMASI YOLLARI

Xülasə

Məqalədə təşkilatların strateji idarə edilməsində konsalting xidmətlərinin rolu və əhəmiyyəti təhlil olunmuşdur. Tədqiqat çərçivəsində konsaltingin qərarvermə prosesinə təsiri və idarəetmədə analitik yanaşmaların formalaşmasındakı funksiyası araşdırılmışdır. Konsalting xidmətlərinin təşkilatların strateji alternativləri müəyyən etməsində yaratdığı imkanlar qiymətləndirilmişdir. Araşdırmada bu xidmətlərin resurslardan səmərəli istifadə və risklərin idarə olunmasına verdiyi töhfələr göstərilmişdir. Eyni zamanda konsalting prosesinin bilik və təcrübə transferinə təsiri vurğulanmışdır. Aparılan təhlillər konsalting yanaşmasının idarəetmə keyfiyyətini yüksəltdiyini göstərir. Nəticələr strateji idarəetmədə konsaltingin tətbiqinin davamlı inkişaf üçün əhəmiyyətini təsdiqləyir.

***Açar sözlər:** strateji idarəetmə, konsalting xidmətləri, qərarvermə, idarəetmə səmərəliliyi, strateji alternativlər, risklərin idarə edilməsi, təşkilati inkişaf*

GİRİŞ

Müasir şəraitdə təşkilatlar daim dəyişən və qeyri-sabit mühitdə fəaliyyət göstərirlər. Bu vəziyyət rəhbərlikdən daha düşünülmüş və məqsədyönlü qərarlar qəbul etməyi tələb edir. Strateji idarəetmə təşkilatın gələcək inkişaf istiqamətlərini müəyyən edən əsas vasitələrdən biridir. Bu prosesdə konsalting xidmətləri rəhbərliyə کنار baxış, təcrübə və yeni yanaşmalar təqdim etməklə mühüm dəstək rolunu oynayır. Konsalting fəaliyyəti təşkilatın mövcud vəziyyətini daha aydın görməyə və inkişaf üçün real imkanları müəyyənləşdirməyə kömək edir.

Konsalting xidmətlərinin əsas üstünlüyü ondan ibarətdir ki, məsləhətçilər problemlərə tərəfsiz yanaşır və qərarların daha obyektiv qəbul edilməsinə şərait yaradır. Onlar rəhbərliyə strateji məqsədlərin dəqiqləşdirilməsində, fəaliyyət istiqamətlərinin seçilməsində və mövcud resurslardan daha səmərəli istifadədə yardım edirlər. Bu dəstək təşkilat daxilində qərarvermə prosesini asanlaşdırır və risklərin azalmasına müsbət təsir göstərir. Eyni zamanda konsalting prosesində əldə olunan biliklər və tövsiyələr idarəetmə mədəniyyətinin inkişafına da töhfə verir.

Konsalting xidmətlərinin strateji idarəetmədə daha faydalı olması üçün qarşılıqlı əməkdaşlıq xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Rəhbərliklə məsləhətçilər arasında açıq ünsiyyət olduqda tövsiyələrin tətbiqi daha asan olur. Təkliflərin real şəraitə uyğunlaşdırılması və mərhələli şəkildə həyata keçirilməsi onların effektivliyini artırır. Nəticədə konsalting xidmətləri təşkilatın uzunmüddətli inkişafına, sabitliyinə və

daha sağlam idarəetmə qərarlarının formalaşmasına xidmət edən vacib bir vasitə kimi çıxış edir. Müasir şəraitdə təşkilatlar daim dəyişən və qeyri-sabit mühitdə fəaliyyət göstərirlər. Bu vəziyyət rəhbərlikdən daha düşünülmüş və məqsədyönlü qərarlar qəbul etməyi tələb edir. Strateji idarəetmə təşkilatın gələcək inkişaf istiqamətlərini müəyyən edən əsas vasitələrdən biridir. Düzgün seçilmiş strategiya təşkilatın bazarda mövqeyini möhkəmləndirir və onun davamlı fəaliyyətini təmin edir. Lakin bütün təşkilatlar bu prosesi yalnız daxili imkanlar hesabına effektiv şəkildə həyata keçirə bilmir. [2]

Bu nöqtədə konsalting xidmətləri təşkilatlar üçün mühüm dəstək mexanizmi kimi çıxış edir. Konsalting fəaliyyəti rəhbərliyə kənar baxış bucağı təqdim edir və mövcud problemlərə daha real yanaşmağa imkan yaradır. Məsləhətçilər təşkilatın güclü və zəif tərəflərini müəyyən etməyə, fəaliyyət istiqamətlərini daha aydın formalaşdırmağa kömək edirlər. Bu da strateji qərarların daha əsaslandırılmış və məqsədyönlü olmasına şərait yaradır.

Strateji idarəetmədə konsaltingdən istifadə təşkilatın yalnız cari problemlərini həll etməyə deyil, eyni zamanda gələcək inkişaf imkanlarını dəyərləndirməyə yönəlir. Konsalting prosesində verilən tövsiyələr rəhbərliyin düşüncə tərzinin formalaşmasına və idarəetmədə daha çevik yanaşmaların tətbiqinə təsir göstərir. Bu yanaşma təşkilatın dəyişikliklərə daha tez uyğunlaşmasına və qeyri-müəyyən şəraitdə daha düzgün qərarlar qəbul etməsinə imkan verir. Konsalting xidmətlərinin strateji idarəetmədə rolu bilik və təcrübə mübadiləsi ilə də əlaqədardır. Konsalting prosesi zamanı əldə olunan biliklər təşkilat daxilində idarəetmə bacarıqlarının inkişafına müsbət təsir göstərir. Nəticədə konsalting xidmətləri strateji idarəetmənin keyfiyyətini yüksəldən və təşkilatın uzunmüddətli inkişafını dəstəkləyən vacib amil kimi çıxış edir.

TƏHLİL

Strateji idarəetmədə konsalting xidmətlərinin tətbiqi təşkilatların fəaliyyətinin sistemli şəkildə qiymətləndirilməsinə imkan yaradır və mövcud idarəetmə təcrübəsinin obyektiv təhlili üçün əlverişli şərait formalaşdırır. Xarici baxışın tətbiqi subyektiv qərarların azalmasına səbəb olur, konsalting prosesi isə məlumatların toplanmasını asanlaşdıraraq analizin daha çox faktlara əsaslanmasını təmin edir. Nəticədə qərarvermə prosesi daha rəasional xarakter alır, məqsədlər dəqiq formalaşdırılır, prioritetlər aydın şəkildə müəyyən edilir, strateji boşluqlar üzə çıxarılır və mövcud problemlər açıq şəkildə ortaya qoyulur. Bu yanaşma idarəetmədə şəffaflığın artmasına və idarəetmə proseslərinin daha səmərəli qurulmasına xidmət edir.

Konsalting xidmətləri eyni zamanda strateji alternativlərin müqayisəli şəkildə dəyərləndirilməsinə şərait yaradır, müxtəlif inkişaf ssenarilərinin nəzərdən keçirilməsinə imkan verir və potensial risklərin əvvəlcədən müəyyən olunmasını təmin edir. Bu prosesdə resursların bölgüsü daha əsaslı aparılır, vaxt amili düzgün planlaşdırılır, təşkilatın daxili imkanları real şəkildə qiymətləndirilir və xarici mühitin təsiri nəzərə alınır. Qərarların uzunmüddətli nəticələrinin təhlili strategiyaların uyğunluğunu yoxlamağa, uyğunsuz yanaşmaları aradan qaldırmağa və strateji səhvlərin qarşısını almağa imkan verir [4].

Təhlil mərhələsində konsalting biliklərin strukturlaşdırılmasına, məlumatların sistemli şəkildə işlənməsinə və nəticələrin ümumiləşdirilmiş formada təqdim olunmasına şərait yaradır. Bu mərhələdə idarəetmə göstəriciləri qiymətləndirilir, performans səviyyəsi ölçülür, effektivlik dərəcəsi müəyyən edilir və idarəetmə mexanizmləri ətraflı şəkildə təhlil olunur. Bununla yanaşı, təşkilati proseslər sadələşdirilir, funksional əlaqələr daha aydın qurulur və mövcud funksional boşluqlar üzə çıxarılır ki, bu da ümumilikdə idarəetmə keyfiyyətinin yüksəlməsinə səbəb olur.

Konsalting xidmətlərinin təhlil mərhələsi praktiki idarəetmə qərarlarının formalaşmasına zəmin yaradır, çünki təqdim olunan tövsiyələr konkret nəticələrə əsaslanır və subyektiv yanaşmalar minimuma endirilir. Elmi üsulların tətbiqi məlumat əsaslı düşüncə tərzini gücləndirir, idarəetmə intizamını möhkəmləndirir, nəzarət mexanizmlərini təkmilləşdirir və icra proseslərinin daha aydın şəkildə həyata keçirilməsini təmin edir. Nəticə etibarilə strateji ardıcılıq qorunur və təşkilatın davamlı inkişafı üçün əlverişli şərait formalaşır.

Cədvəl 1

Konsalting təhlili əsasında müəyyən edilən strateji idarəetmə alternativlərinin

sistemləşdirilmiş təsnifatı

Strateji alternativ	Tətbiq istiqaməti	Əsas məqsəd	Gözlənilən idarəetmə təsiri	Uzunmüddətli nəticə
İnkişaf yönümlü strategiya	İnnovasiya və bazar genişlənməsi	Artımın təmin edilməsi	Rəqabət qabiliyyətinin yüksəlməsi	Dayanıqlı inkişaf
Sabitləşdirmə strategiyası	Risqlərin idarə edilməsi	Mövcud mövqenin qorunması	İdarəetmə sabitliyinin artması	Fəaliyyətin davamlılığı
Optimallaşdırma strategiyası	Resurslardan istifadə	Xərclərin azaldılması	Səmərəliliyin yüksəlməsi	Maliyyə dayanıqlığı
Diversifikasiya strategiyası	Yeni fəaliyyət sahələri	Gəlir mənbələrinin artırılması	Strateji çevikliyin güclənməsi	Risqlərin bölüşdürülməsi
Yenidənqurma strategiyası	Təşkilati struktur	İdarəetmənin təkmilləşdirilməsi	Proseslərin sadələşdirilməsi	Effektiv idarəetmə modeli

***Mənbə:** Oregon State University. (n.d.). Strategic management: Strategy in action <https://open.oregonstate.edu/strategicmanagement/open/download?type=pdf> - əsasında müəllif tərəfindən tərtib olunmuşdur*

Cədvəldə təqdim olunan strateji alternativlər konsaltinq təhlilinin nəticəsi kimi formalaşır və təşkilatın mövcud vəziyyətinə uyğun seçim imkanları yaradır. Bu alternativlər idarəetmədə vahid yanaşmanın deyil, çevik və situativ qərarların tətbiqini təşviq edir, çünki hər bir strategiya müəyyən məqsədə xidmət edir və seçim prosesi həm təşkilatın daxili imkanlarından, həm də xarici mühitin təsirindən asılı olur. Konsaltinq təhlili bu amilləri sistemli şəkildə birləşdirərək qərarların daha əsaslı xarakter almasını təmin edir, idarəetmədə subyektivliyin azalmasına səbəb olur və nəticələrin daha proqnozlaşdırıla bilən olmasına şərait yaradır.

İnkişaf yönümlü strategiya əsasən böyümə potensialına malik təşkilatlar üçün aktual hesab olunur və yeniliklərin tətbiqinə əsaslanır. Bu strategiya çərçivəsində yeni bazarlara çıxış imkanları qiymətləndirilir, məhsul və xidmətlərin çeşidi genişləndirilir, idarəetmədə təşəbbüskarlıq artır və rəqabət üstünlüyü güclənir. Eyni zamanda resursların səmərəli istifadəsi ön plana çıxır, risklər planlı şəkildə qəbul edilir və uzunmüddətli perspektiv əsas götürülür ki, nəticədə təşkilat bazarda daha möhkəm mövqə tutur.

Sabitləşdirmə strategiyası daha çox qeyri-müəyyən mühit şəraitində tətbiq olunur və mövcud vəziyyətin qorunmasını hədəfləyir. Bu yanaşmada risklərin minimuma endirilməsi əsas məqsəd kimi çıxış edir, daxili proseslər ciddi nəzarətdə saxlanılır, kəskin dəyişikliklərdən çəkinilir və maliyyə axınları balanslaşdırılır. İdarəetmə qərarları ehtiyatlı şəkildə qəbul edilir, sabitlik təşkilat üçün prioritetə çevrilir və qısa müddətli nəticələr önəm qazanır ki, bu da davamlı fəaliyyət üçün zəmin yaradır.

Optimallaşdırma strategiyası resurslardan istifadənin təkmilləşdirilməsinə yönəlir və xərclərin azaldılmasını əsas hədəf kimi müəyyən edir. Bu strategiya çərçivəsində proseslər yenidən nəzərdən keçirilir, lazımsız əməliyyatlar aradan qaldırılır, idarəetmə strukturu sadələşdirilir və funksiyalar arasında balans yaradılır. Vaxt itkisi minimuma endirilir, performans göstəriciləri ölçülür, effektivlik daimi nəzarətdə saxlanılır və qərarların icrası sürətlənir ki, bu da maliyyə dayanıqlığını gücləndirərək təşkilatın ümumi məhsuldarlığını artırır [6].

Diversifikasiya strategiyası fəaliyyət sahələrinin genişləndirilməsini nəzərdə tutur və risklərin bölüşdürülməsinə xidmət edir. Yeni sahələrin əlavə edilməsi əlavə gəlir imkanları yaradır, mövcud bazarlardan asılılığı azaldır və idarəetmədə çevikliyi artırır. Bu prosesdə resursların yönləndirilməsi yenidən planlaşdırılır, bilik və təcrübə transferi baş verir, daxili uyğunlaşma güclənir və qərarvermə daha

çoşşaxəli xarakter alır. Nəticədə strateji baxış genişlənir, uzunmüddətli dayanıqlıq təmin olunur və təşkilat dəyişən mühitə daha rahat uyğunlaşır.

Yenidənqurma strategiyası dərin struktur dəyişikliklərini əhatə edir və əsasən səmərəsiz idarəetmə modellərinin mövcud olduğu hallarda tətbiq olunur. Bu yanaşma çərçivəsində təşkilati struktur yenidən formalaşdırılır, səlahiyyət bölgüsü dəqiqləşdirilir, idarəetmə səviyyələri optimallaşdırılır və kommunikasiya kanalları sadələşdirilir. Qərarların ötürülməsi sürətlənir, icra mexanizmləri daha aydın xarakter alır və nəticədə idarəetmə keyfiyyəti yüksəlir.

Konsalting təhlili strategiyaların seçilməsində müqayisəli yanaşmanı təmin edir, çünki alternativlər paralel şəkildə qiymətləndirilir və hər bir variantın üstün və zəif cəhətləri müəyyən olunur. Qərarlar yalnız bir meyara əsaslanmır, bir neçə amil birlikdə nəzərə alınır, analitik düşüncə güclənir və emosional yanaşmalar azalır ki, bu da idarəetmədə balansın qorunmasına və strateji ardıcılığın təmin olunmasına imkan verir.

Strateji alternativlərin tətbiqi mərhələli şəkildə həyata keçirilir, tələsik qərarlardan qaçınılır və icra planları dəqiq hazırlanır. Bu prosesdə məsuliyyət bölgüsü aparılır, nəzarət mexanizmləri qurulur, aralıq nəticələr qiymətləndirilir və zərurət yarandıqda düzəlişlər edilir. Belə yanaşma çevik idarəetməni təmin edir və strategiyaların uğurla reallaşdırılması ehtimalını yüksəldir.

Konsaltingin təqdim etdiyi strategiyalar standart xarakter daşımır, əksinə təşkilatın spesifik xüsusiyyətlərinə uyğunlaşdırılır. Bu zaman daxili mədəniyyət, insan resurslarının imkanları, texniki potensial və maliyyə vəziyyəti nəzərə alınır ki, bu da strategiyaların real icra imkanlarına söykənməsini və nəticələrin daha davamlı olmasını təmin edir [2].

Strateji alternativlərin uğuru bilavasitə icra intizamından asılıdır, bu prosesdə rəhbərliyin mövqeyi həlledici rol oynayır və işçi heyətin iştirakı mütləq şəkildə təmin olunmalıdır. Dəyişikliklər düzgün izah edildikdə, müqavimət minimuma endirilir, motivasiya mexanizmləri tətbiq olunur və ünsiyyət açıq saxlanılır ki, bu da strategiyaların qəbulunu və həyata keçirilməsini asanlaşdırır.

Konsalting təhlili nəticəsində seçilən strategiyalar təşkilatın gələcək inkişaf xəttini müəyyən edir və bu seçim təsadüfi xarakter daşımır. Qərarlar elmi yanaşmalara əsaslanır, məlumatlar sistemli şəkildə istifadə olunur, uzunmüddətli baxış formalaşdırılır, risklər nəzarətdə saxlanılır və imkanlar düzgün qiymətləndirilir ki, nəticədə idarəetmə prosesi daha düşünülmüş və məqsədyönlü xarakter alır.

Cədvəl 2

Konsalting xidmətlərinin strateji idarəetmə prosesinə təsir edən əsas üstünlüklərinin analitik təsnifatı

Üstünlük sahəsi	Təsvir	İdarəetməyə təsiri
Obyektiv yanaşma	Kənar baxışın tətbiqi	Qərar keyfiyyətinin artması
Analitik düşüncə	Sistemli təhlil	Risqlərin azalması
Təcrübə transferi	Bilik və bacarıqların ötürülməsi	İdarəetmə potensialının güclənməsi
Strukturlaşdırma	Proseslərin aydınlaşdırılması	İcra intizamı
Strateji uyğunlaşma	Məqsədlərin əlaqələndirilməsi	Davamlı inkişaf

Mənbə: Oregon State University. (n.d.). Strategic management: Strategy in action <https://open.oregonstate.education/strategicmanagement/open/download?type=pdf>- əsasında müəllif tərəfindən tərtib olunmuşdur

Cədvəldə göstərilən üstünlüklər konsalting xidmətlərinin strateji idarəetmə prosesində nə üçün mühüm rol oynadığını aydın şəkildə nümayiş etdirir. Obyektiv yanaşmanın tətbiqi təşkilat daxilində formalaşmış vərdislərin və stereotiplərin təsirini azaldır, kənar baxış isə mövcud vəziyyətin daha real və tərəfsiz qiymətləndirilməsinə imkan yaradır. Bu yanaşma qərarların şəxsi maraqlardan uzaq formalaşmasını təmin edir, idarəetmədə etimadı gücləndirir, rəhbərliyin alternativ fikirləri daha rahat qəbul etməsinə şərait yaradır və nəticədə strateji seçimlərin daha əsaslandırılmış olmasına səbəb olur. Qərarların icrası zamanı ziddiyyətlər azalır və ümumi idarəetmə mühiti daha sağlam xarakter alır.

Analitik düşüncənin güclənməsi konsalting xidmətlərinin strateji idarəetməyə verdiyi əsas töhfələrdən biri hesab olunur. Problemlər səthi şəkildə deyil, səbəb–nəticə əlaqələri əsasında araşdırılır, məlumatlar sistemli şəkildə toplanaraq işlənir və təhlil nəticələri aydın formada təqdim olunur. Bu proses qərarvermə mərhələsində qeyri-müəyyənliyi azaldır, risklərin əvvəlcədən müəyyən edilməsinə imkan yaradır və gözlənilməz nəticələrin ehtimalını aşağı salır. Nəticədə idarəetmədə planlı yanaşma formalaşır və strateji sabitlik möhkəmlənir.

Təcrübə transferi konsalting xidmətlərinin uzunmüddətli təsirini təmin edən mühüm amil kimi çıxış edir, çünki konsalting prosesi yalnız tövsiyələrin verilməsi ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda bilik və təcrübənin paylaşılmasını da əhatə edir. Bu proses nəticəsində rəhbər heyət yeni idarəetmə yanaşmaları ilə tanış olur, müasir idarəetmə təcrübələri mənimsənilir və əldə olunan biliklər gündəlik fəaliyyətə inteqrasiya edilir. İdarəetmə bacarıqları tədricən inkişaf edir, təşkilat gələcəkdə oxşar problemləri daha müstəqil şəkildə həll etmək imkanına malik olur və bu da institusional inkişafı gücləndirir [5].

Strukturlaşdırma üstünlüyü idarəetmə proseslərinin daha aydın və sistemli qurulmasına xidmət edir, funksiyalar arasında mövcud olan qarışıqlığı azaldır və məsuliyyət bölgüsünün dəqiqləşdirilməsini təmin edir. İcra prosesləri daha anlaşılan xarakter alır, daxili əlaqələr sistemli şəkildə qurulur, nəzarət mexanizmləri güclənir və vaxt itkisi minimuma endirilir. Qərarların icrası daha intizamlı şəkildə həyata keçirilir ki, bu da ümumi idarəetmə effektivliyinin artmasına səbəb olur.

Strateji uyğunlaşma üstünlüyü təşkilatın ümumi məqsədləri ilə gündəlik fəaliyyət arasında əlaqəni möhkəmləndirir və qısa, eləcə də uzunmüddətli hədəflər arasında balansın qorunmasına imkan yaradır. Resurslar strateji məqsədlərə uyğun istiqamətləndirilir, fəaliyyət planları strateji xəttə uyğun tərtib olunur və uyğunsuz qərarların qarşısı alınır. Bu yanaşma idarəetmədə ardıcılığını təmin edir, dəyişən mühit şəraitində təşkilata çeviklik qazandırır və davamlı inkişaf üçün real zəmin formalaşdırır [3].

Konsalting xidmətləri strateji idarəetmə prosesində yalnız mövcud vəziyyətin qiymətləndirilməsi ilə kifayətlənmir, eyni zamanda qərarların formalaşmasına birbaşa təsir edən analitik çərçivə yaradır. Təhlil nəticələri təşkilatın strateji seçimlərinin təsadüfi deyil, sistemli düşüncə əsasında həyata keçirildiyini göstərir, idarəetmə yanaşmaları daha ardıcıl xarakter alır və qərarvermə mexanizmləri daha aydın şəkildə işləyir. Strateji prioritetlər dəqiq müəyyənləşdirilir, resursların istiqamətləndirilməsi məqsədlərlə uzlaşdırılır və bu uyğunluq idarəetmədə sabitliyin formalaşmasına səbəb olur [8].

Strateji alternativlərin qiymətləndirilməsi təşkilatın daxili imkanları ilə xarici mühit şərtləri arasında balansın qorunmasına xidmət edir. Seçilən strategiyalar real icra potensialına əsaslanır, qısa müddətli fayda ilə uzunmüddətli dayanıqlıq arasındakı əlaqə nəzərə alınır və risklər planlı şəkildə idarə olunur. Eyni zamanda idarəetmə qərarları çevik mexanizmlərlə dəstəklənir, dəyişən şəraitə uyğunlaşma imkanları artır və strateji ardıcılıq qorunur.

Konsalting əsaslı yanaşmalar idarəetmədə strukturlaşdırmanı gücləndirir, qeyri-müəyyənliyi azaldır və proseslər arasında əlaqələrin daha aydın görünməsinə təmin edir. Funksional uyğunluq yaradılır, nəzarət mexanizmləri sistemli şəkildə formalaşdırılır və icra mərhələsində yaranan boşluqlar minimuma endirilir. Qərarların tətbiqi daha intizamlı şəkildə həyata keçirilir ki, bu da idarəetmə keyfiyyətinə müsbət təsir göstərir. Ümumilikdə konsalting xidmətlərinin strateji idarəetmədə tətbiqi təşkilatın fəaliyyət modelinin daha rəasional qurulmasına, qərarların analitik əsaslara söykənməsinə, çeviklik və sabitliyin paralel şəkildə təmin olunmasına şərait yaradır. Bu baxımdan təhlil mərhələsi strateji idarəetmənin formalaşmasında tamamlayıcı və nəticəyönümlü rol oynayır [1].

Konsalting xidmətlərinin strateji idarəetmədə tətbiqi təhlil mərhələsinin yalnız mövcud vəziyyətin qiymətləndirilməsi ilə məhdudlaşmamasını, eyni zamanda idarəetmə səmərəliliyinin artırılmasına yönəlmiş praktik mexanizmlərin formalaşdırılmasını təmin edir. Təhlil nəticəsində əldə olunan məlumatlar idarəetmə qərarlarının daha rəasional əsaslar üzərində qurulmasına imkan yaradır, subyektiv yanaşmaları azaldır və qərarvermə prosesində vaxt itkilərinin minimuma endirilməsinə şərait yaradır. Bu isə idarəetmə proseslərinin operativliyini artırmaqla yanaşı, resursların daha məqsədyönlü istifadəsini təmin edir və ümumi fəaliyyət səmərəliliyini yüksəldir.

Maliyyə, insan və maddi resursların mövcud vəziyyəti sistemli şəkildə dəyərləndirilir, səmərəsiz xərclər və funksional təkrarlanma halları müəyyən olunur, nəticədə resursların strateji məqsədlərə uyğun istiqamətləndirilməsi mümkün olur. Bu yanaşma təşkilatın xərclərinin optimallaşdırılmasına, məhsuldarlığın yüksəldilməsinə və uzunmüddətli maliyyə dayanıqlığının təmin olunmasına şərait yaradır.

Bununla yanaşı, təhlilin nəticələri idarəetmə strukturunun təkmilləşdirilməsi baxımından da mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Konsaltinq təhlili əsasında səlahiyyət və məsuliyyət bölgüsü dəqiqləşdirilir, idarəetmə səviyyələri optimallaşdırılır və qərarların qəbulundan icrasınadək olan mərhələlər arasında əlaqə gücləndirilir. Strukturun daha çevik və funksional qurulması qərarların icra müddətini qısaldır, nəzarət mexanizmlərinin effektivliyini artırır və idarəetmədə intizamın möhkəmlənməsinə səbəb olur.

Təhlilin son mərhələsində strateji planlaşdırmanın keyfiyyətinin yüksəldilməsi də səmərəliliyin artırılmasının əsas yollarından biri kimi çıxış edir. Konsaltinq nəticələri əsasında strateji məqsədlər daha dəqiq formalaşdırılır, fəaliyyət planları real icra imkanları nəzərə alınmaqla hazırlanır və monitoring mexanizmləri gücləndirilir. Bu isə təşkilatın strateji xətti ilə gündəlik fəaliyyət arasında uyğunluğun təmin olunmasına, uyğunsuz qərarların qarşısının alınmasına və idarəetmədə ardıcılığın qorunmasına imkan yaradır.

Eyni zamanda konsaltinq təhlili risklərin idarə olunmasının təkmilləşdirilməsinə şərait yaradır. Potensial risklər əvvəlcədən müəyyən edilir, alternativ ssenarilər hazırlanır və mümkün itkilərin qarşısını almağa yönəlmiş qabaqalayıcı tədbirlər formalaşdırılır. Bu yanaşma təşkilatın dəyişən mühit şəraitində daha çevik fəaliyyət göstərməsinə, strateji qərarların daha etibarlı əsaslar üzərində qəbul edilməsinə və davamlı inkişafın təmin olunmasına xidmət edir.

NƏTİCƏ

Konsaltinq xidmətləri strateji idarəetmənin formalaşması və səmərəli tətbiqində mühüm rol oynayır və bu xidmətlərin əhəmiyyəti yalnız mövcud vəziyyətin qiymətləndirilməsi ilə məhdudlaşmır. Konsaltinq yanaşması təşkilatların fəaliyyətinin obyektiv şəkildə təhlil olunmasına, idarəetmə problemlərinin səbəb–nəticə əlaqələri əsasında müəyyənləşdirilməsinə və strateji məqsədlərin daha dəqiq formalaşdırılmasına imkan yaradır. Bu proses qərarvermədə analitik düşüncəni gücləndirir, subyektiv yanaşmaları minimuma endirir və idarəetmə qərarlarının daha əsaslandırılmış şəkildə qəbul edilməsini təmin edir.

Konsaltinq xidmətlərinin tətbiqi strateji idarəetmədə səmərəliliyin artırılmasının əsas yollarından biri kimi çıxış edir. Qərarvermə prosesinin optimallaşdırılması, resurslardan məqsədyönlü və səmərəli istifadə, idarəetmə strukturunun təkmilləşdirilməsi və strateji planlaşdırmanın keyfiyyətinin yüksəldilməsi bu yolların əsas istiqamətlərini təşkil edir. Konsaltinq əsasında aparılan qiymətləndirmə təşkilatın daxili imkanları ilə xarici mühit amilləri arasında balansın qorunmasına, strateji alternativlərin real icra potensialına uyğun seçilməsinə və risklərin planlı şəkildə idarə olunmasına şərait yaradır. Konsaltinq fəaliyyəti bilik və təcrübə transferini stimullaşdıraraq idarəetmə potensialının davamlı inkişafına mühüm töhfə verir. Rəhbər heyətin müasir idarəetmə yanaşmalarını mənimsəməsi, əldə olunan biliklərin gündəlik fəaliyyətə inteqrasiya olunması və institusional öyrənmənin güclənməsi uzunmüddətli perspektivdə təşkilatın daha müstəqil və çevik fəaliyyət göstərməsinə imkan yaradır. Bu isə strateji idarəetmənin yalnız cari problemlərin həlli ilə deyil, eyni zamanda gələcək inkişaf imkanlarının müəyyənləşdirilməsi ilə əlaqəli olduğunu göstərir.

Konsaltinq xidmətləri vasitəsilə təmin olunan strateji uyğunlaşma, resursların səmərəli bölüşdürülməsi və effektiv nəzarət mexanizmləri təşkilatın dəyişən mühit şəraitinə adekvat reaksiya verməsini asanlaşdırır. Qısa və uzunmüddətli məqsədlər arasında ardıcılığın qorunması, strateji qərarların mərhələli şəkildə icrası və icra intizamının möhkəmləndirilməsi idarəetmədə sabitliyin və çevikliyin paralel şəkildə təmin olunmasına şərait yaradır.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat:

1. Abbasov, N.R. (2021). İdarəetmədə konsalting fəaliyyətinin effektivliyinin qiymətləndirilməsi. Kooperasiya Jurnalı, 4(1), 28–35.
2. Əliyev, T.H. (2017). Müasir idarəetmə sistemləri və strateji yanaşmalar. Bakı: Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin nəşri.
3. Əliyeva, L.S. (2023). Konsalting xidmətlərinin idarəetmə keyfiyyətinə təsiri. Azərbaycan Menecment Jurnalı, 1(3), 54–61.
4. Həsənov, E.F. (2018). Konsalting xidmətlərinin biznesin strateji idarə edilməsində rolu. Azərbaycan İqtisadiyyatı Jurnalı, 2(1), 45–52.
5. Hüseynov, K.A. (2024). Müasir təşkilatlarda strateji planlaşdırma problemləri və həlli yolları. İqtisadiyyat və İdarəetmə, 2(2), 39–47.
6. Məmmədov, R.A. (2019). Strateji idarəetmənin nəzəri və praktiki əsasları. Bakı: Elm və Təhsil.
7. Quliyev, S.M. (2020). Müəssisələrdə strateji qərarların qəbulunda analitik yanaşmalar. İqtisadi Araşdırmalar, 3(2), 66–73.
8. Rzayev, N.İ. (2022). strateji menecment və təşkilatı inkişaf. Bakı: ADNSU nəşriyyatı.

T.B.Hasanova

*PhD, head teacher, Azerbaijan University of Architecture and Construction PLE
ORCID 0000-0001-8382-3675*

R.R.Akbarli

*master student, Azerbaijan University of Architecture and Construction PLE
ORCID 0009-0009-0085-2549*

The role of consulting services in the strategic management of organizations and ways to increase their efficiency

Abstract

This article examines the role of consulting services in the strategic management of organizations. The study analyzes the impact of consulting on managerial decision-making processes and analytical approaches. The contribution of consulting services to the identification of strategic alternatives is assessed. The research highlights the role of consulting in improving resource utilization and managing organizational risks. Attention is also given to the transfer of knowledge and managerial experience through consulting activities. The analysis indicates that consulting enhances the quality and consistency of strategic decisions. The findings confirm the importance of consulting services for sustainable organizational development.

Keywords: *strategic management, consulting services, decision-making, management efficiency, strategic alternatives, risk management, organizational development.*